

DA

DA

DA

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 25.6.2007
KOM(2007) 207 endelig

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

om visse spørgsmål vedrørende motorkøretøjsforsikring

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	DEL 1: Gennemførelse af artikel 4, stk. 6, i fjerde motorkøretøjsforsikrings (direktiv om de nationale sanktionsbestemmelser og deres virkning	3
1.1.	Indledning	3
1.2.	Oversigt over gennemførelsen af direktivet i medlemsstaterne	4
1.3.	Vurdering af gennemførelsen og virkningen af artikel 4, stk. 6	4
1.3.1.	Offentlighedens kendskab til og opfattelse af ordningen med skadebehandlingsrepræsentant	4
1.3.2.	Arten af de sanktioner, der er indført i forbindelse med proceduren med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar, og deres ækvivalens	5
1.3.3.	Virkningen af proceduren med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar i medlemsstaterne	9
1.4.	Konklusion	9
2.	DEL 2: Motorkøretøjsforsikring og retshjælp	11
2.1.	Indledning	11
2.2.	EU-lovrammerne for retshjælpsforsikring	12
2.3.	Muligheden for at tegne frivillig retshjælpsforsikring	12
2.4.	Inkludering af retshjælp i skadevolders motorkøretøjsansvarsforsikring	13
2.4.1.	Den aktuelle situation i medlemsstaterne	13
2.4.2.	Potentiel virkning på præmierne for ansvarsforsikring for motorkøretøjer	13
2.5.	Konklusion	14

1. DEL 1: GENNEMFØRELSE AF ARTIKEL 4, STK. 6, I FJERDE MOTORKØRETØJSFORSIKRINGS-DIREKTIV OM DE NATIONALE SANKTIONS-BESTEMMELSER OG DERES VIRKNING

1.1. Indledning

Et af formålene med fjerde motorkøretøjsforsikringsdirektiv 2000/26/EF (i det følgende benævnt "direktivet") er at sikre, at motorkøretøjsforsikringskrav afvikles hurtigt i tilfælde, hvor en ulykke indtræffer uden for ofrets bopælsland (den såkaldte "besøgende skadelidte"). Via skadebehandlingsrepræsentanten¹ (der skal udpeges en skadebehandlingsrepræsentant af alle motorkøretøjsansvarsforsikringsselskaber i alle andre medlemsstater) skal besøgende ulykkesofre kunne afvikle erstatningskrav på deres eget sprog og opnå erstatning hurtigere og med mindre omkostninger. Skadebehandlingsrepræsentanten er ansvarlig for at behandle og afvikle erstatningskrav ved at repræsentere skadevolders udenlandske forsikringsselskab².

Endvidere skal medlemsstaterne pålægge sanktioner for at fremskynde betaling af erstatning. Forsikringsselskaber, over for hvilke der fremsættes erstatningskrav, eller deres skadebehandlingsrepræsentant, som ikke inden for tre måneder har givet et begrundet svar (den såkaldte "procedure med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar") på et erstatningskrav, kan idømmes en bøde af en størrelse, som fastsættes af den medlemsstat, hvori forsikringsselskabet er registreret, og der betales renter af det skyldige erstatningsbeløb³.

Artikel 4, stk. 7, i direktivet fastsætter, at Kommissionen skal aflægge rapport til Europa-Parlamentet og Rådet (inden den 20. januar 2006⁴) om gennemførelsen og virkningen af de nationale sanktioner, der indføres som led i proceduren med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar, samt om deres ækvivalens og om nødvendigt forelægge forslag (hvis disse nationale sanktioner ikke giver de forventede resultater)⁵.

¹ Ifølge artikel 4, stk. 1, i direktivet skal hver medlemsstat sikre, at alle forsikringsselskaber udpeger en skadebehandlingsrepræsentant i alle andre medlemsstater end den, hvori de har fået tilladelse til at udbyde motorkøretøjsforsikring (hjemlandet).

² Ifølge artikel 4, stk. 4 og 5, i direktivet skal skadebehandlingsrepræsentanten indsamle alle de oplysninger, der er nødvendige for at afvikle erstatningskrav, og tage de nødvendige skridt til at forhandle en afgørelse af sådanne sager. De skal også have tilstrækkelig bemyndigelse til at repræsentere forsikringsselskaber over for skadelidte og til fuldt ud at imødekomme skadelidtes krav. De skal være i stand til at behandle sager på det eller de officielle sprog i den medlemsstat, hvor skadelidte er bosat.

³ Ifølge artikel 4, stk. 6, i direktivet skal medlemsstaterne via effektive og systematiske økonomiske eller lignende administrative sanktioner sikre, at skadelidte modtager et begrundet erstatningstilbud eller et begrundet svar i tilfælde af afvisning af erstatningskravet senest tre måneder efter den dato, hvor erstatningskravet blev fremsat over for enten skadevolders forsikringsselskab eller dets skadebehandlingsrepræsentant.

⁴ Rapporten vedrørende artikel 4(6) kunne ikke forelægges inden den dato, der er fastsat i direktivet, fordi det under forhandlingerne om det femte motorkøretøjsforsikringsdirektiv i 2005 blev aftalt, at Kommissionen skulle bruge denne rapport til også at rapportere om spørgsmålet om retshjælp (se del 2 i denne rapport).

⁵ I denne forbindelse skal det bemærkes, at der forekom en fejl i ordlyden af artikel 4, stk. 7, idet henvisningen i denne bestemmelse skulle have været til stk. 6, første afsnit, som drejer sig om de nationale sanktionsbestemmelser, og ikke til stk. 4, som beskriver skadebehandlingsrepræsentantens opgaver ved afviklingen af erstatningskrav.

I forbindelse med udarbejdelsen af rapporten hørte Kommissionens tjenestegrene⁶ medlemsstaterne i marts 2006⁷ og forsikringsbranchen i april 2006⁸. Der blev også gennemført en offentlig onlinehøring fra den 6. april 2006 til den 5. juni 2006 på Kommissionens websted⁹ for at høre alle interesserede parter om, hvorvidt de er bekendt med ordningen med skadebehandlingsrepræsentanter, og om dens virkning¹⁰.

Kommissionens rapport behandler de nationale sanktionsbestemmelser gennemførelse og virkning samt deres ækvivalens, jf. artikel 4, stk. 6, i direktivet, i lyset af de bemærkninger, der blev fremsat af medlemsstaterne, forsikringsbranchen og andre interesserede parter.

1.2. Oversigt over gennemførelsen af direktivet i medlemsstaterne

Direktivet skulle gennemføres i medlemsstaterne senest den 20. juli 2002, og dets bestemmelser skulle finde anvendelse inden den 20. januar 2003¹¹.

Hvad angår direktivets gennemførelse, sendte Kommissionen den 6. januar 2003 begrundede udtalelser til Frankrig, Grækenland, Italien, Irland, Luxembourg, Nederlandene, Portugal og Det Forenede Kongerige for manglende gennemførelse af dets almindelige bestemmelser inden den aftalte dato den 20. juli 2002. Alle disse overtrædelsessager blev afsluttet i løbet af 2003¹², idet de nationale foranstaltninger til omsætning af direktivet i national ret blev vedtaget og meddelt Kommissionen. Endvidere sendte Kommissionen den 23. december 2004 åbningsskrivelser til Letland, Malta og Slovenien, idet disse medlemsstater ikke havde meddelt alle de foranstaltninger, hvorved direktivet omsættes i national ret. Disse overtrædelsessager blev afsluttet i maj 2005, efter at gennemførelsesforanstaltningerne var blevet anmeldt til Kommissionen.

1.3. Vurdering af gennemførelsen og virkningen af artikel 4, stk. 6

1.3.1. Offentlighedens kendskab til og opfattelse af ordningen med skadebehandlingsrepræsentant

Høringen tog først sigte på at finde ud af, om de interesserede parter (europæiske borgere, virksomheder osv.), som kommer ud for en ulykke som besøgende skadelidt, var klar over, at der findes en skadebehandlingsrepræsentant udpeget af skadevolders forsikringsselskab i deres hjemland, og om de mener, at denne er et effektivt redskab til afvikling af erstatningskrav.

⁶ Denne rapport er udarbejdet af GD for det Indre Marked og Tjenesteydelser.

⁷ Der blev udsendt et spørgeskema til de 25 faste repræsentationer i marts 2006, og der indkom svar fra alle medlemsstaterne undtagen Italien i løbet af maj 2006.

⁸ CEA ("Comité Européen des Assurances") blev hørt i marts 2006.

⁹ Se webstedet "*Your Voice in Europe*" <http://europa.eu.int/yourvoice/consultations> om alle Kommissionens offentlige høringer, hvor der benyttes et interaktivt politikformuleringsredskab (IPM) til at forbedre Kommissionens forvaltning ved brug af webbaserede spørgeskemaer til at indsamle og analysere reaktioner.

¹⁰ Resultaterne af denne høring findes på følgende websted:

http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/motor_en.htm#consultation.

¹¹ Se direktivets artikel 10.

¹² Med undtagelse af Frankrig, som meddelte sine nationale foranstaltninger den 30. januar 2004.

Hvad angår offentlighedens synspunkter, kunne der ikke drages nogen objektiv konklusion på grund af det lille antal svar, der indkom under den offentlige høring¹³.

Hvad angår medlemsstaternes synspunkter, mener flertallet af dem, at deres borgere er bekendt med muligheden for at afvikle grænseoverskridende erstatningskrav via den skadebehandlingsrepræsentant, der er udpeget i deres hjemland. I svarene på dette spørgsmål henviste medlemsstaterne til flere forskellige kanaler, som benyttes til at formidle information til borgerne om skadebehandlingsrepræsentantens eksistens, bl.a. offentlige informationskampagner, websteder for de nationale motorkøretøjsforsikringsbureauer, forsikringssammenslutninger og informationscentre, som er oprettet i overensstemmelse med direktivets artikel 5. Hvad angår opfattelsen af ordningen med en skadebehandlingsrepræsentant, fandt langt størstedelen af medlemsstaterne og af repræsentanterne for forsikringsbranchen, at ordningen med en skadebehandlingsrepræsentant er vellykket, for så vidt som den opfylder sit mål om at lette og fremskynde afviklingen af grænseoverskridende erstatningskrav. De mest positive aspekter er skadebehandlingsrepræsentantens nærhed til den skadelidte samt den skadelidtes mulighed for at kommunikere på sit eget modersmål i forbindelse med behandlingen af erstatningskravet.

1.3.2. Arten af de sanktioner, der er indført i forbindelse med proceduren med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar, og deres ækvivalens

Arten af de økonomiske eller lignende administrative sanktioner, der kan pålægges forsikringsselskaberne eller deres skadebehandlingsrepræsentanter for manglende overholdelse af tremåneders proceduren med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar, varierer fra medlemsstat til medlemsstat.

Økonomiske sanktioner

Økonomiske sanktioner er kun blevet indført i nogle medlemsstater. De kan enten pålægges forsikringsselskabet (Grækenland, Litauen, Cypern, Portugal, Spanien, Malta, Belgien, Luxembourg, Sverige og Den Tjekkiske Republik) eller både forsikringsselskabet og den eller de personer, der er bemyndiget til at repræsentere og forpligte forsikringsselskabet juridisk, i det følgende benævnt "bemyndigede personer" (Slovenien, Ungarn og Polen).

Andre sanktioner

Hvad angår de øvrige former for sanktioner, anvender nogle medlemsstater disciplinære sanktioner over for de bemyndigede personer, f.eks. suspension (Polen, Litauen), mens forsikringsselskabet i andre lande kan miste sin tilladelse til at drive virksomhed inden for motorkøretøjsansvarsforsikring (Ungarn, Nederlandene, Tyskland, Luxembourg, Sverige og Litauen).

Ingen særlige sanktioner

Nogle medlemsstater har ingen særlige sanktioner og anvender alene forsikringsselskabernes lovmæssige forpligtelse til at betale renter af erstatningsbeløbet, hvis det begrundede

¹³ 201 i alt (161 svar indkom fra privatpersoner og 40 svar fra organisationer), hvoraf kun 57 besvarede spørgsmålet om kendskabet til skadebehandlingsrepræsentanten. Resultatet af denne offentlige høring er offentliggjort på følgende websted:
http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/motor_en.htm#20051222.

erstatningstilbud/begrundede svar ikke fremsættes inden for tre måneder (Det Forenede Kongerige, Irland, Danmark, Slovakiet, Østrig, Estland, Letland, Finland, Frankrig, Belgien og Spanien)¹⁴.

¹⁴ I denne forbindelse skal det bemærkes, at denne sanktion er en eksplicit forpligtelse i henhold til direktivet og derfor obligatorisk skal finde anvendelse i medlemsstaterne.

Sammenligningstabel

	Økonomisk sanktion/ forsikrings- selskab	Økonomisk sanktion/ bemyndigede personer	Disci- plinær sank- tion/ bemyn- digede per- soner	Tilbagekal- delse/ suspension af motorkøretøjs- ansvarsforsik- ringslicens	Ingen særlig sanktion/ renter – sats pr. år (hvis ikke angivet på anden vis)
Østrig					Lovfastsat rente
Belgien	250 EUR/dag i tilfælde af forsinket begrundet svar				Lovfastsat sats på 7 % i tilfælde af forsinket begrundet erstatnings- tilbud
Cypern	Op til 2 000 CYP = 3 452 EUR				
Tjekkiet	Op til 1 000 EUR = 28 000 CZK				Den tjekkiske central- banks diskonto på forsinkelsens første dag forhøjet med 4 %
Danmark					Lovfastsat rente, der påløber 30 dage efter erstatningskravets forfaldsdag
Estland					0,4 % af beløbet/dag
Finland					Lovfastsat rente
Frankrig	Dommeren kan idømme en bøde på 15 % af erstatnings- beløbet i til- fælde af et klart util- strækkeligt tilbud, som skal betales til den natio- nale garanti-				Dobbelt lovfastsat rente i tilfælde af udebleven svar

	fond				
Tyskland			X	X	5 % over basisrentesatsen
Grækenland	3 000 EUR				
Ungarn	Fra 100 000 til 20 000 000 HUF (1 EUR = 260 HUF)	Fra 40 000 til 1 000 000 HUF		X	
Irland				Uspecificerede administrative sanktioner – henvisning til § 33BD i Central Bank Act, 1942/2004	Lovfastsat rente
Italien – ingen oplysninger					
Letland					0,1 % af beløbet/dag
Litauen	Op til 100 000 EUR			X	0,04 % af beløbet/dag
Luxembourg	X		X	X	Lovfastsat rente
Malta	5 000 MTL = 11 650 EUR				Lovfastsat rente
Nederlandene				X	
Polen	0,5 % af den tegnede præmie	Tre gange lønnen	X		Lovfastsat sats på 11,5 %
Portugal	Fra 748,20 til 74 819,68 EUR				Dobbelt lovfastsat rentesats
Slovakiet					Centralbankens diskonto (basisrentesats) på forsinkelsens første dag

Slovenien	8 400 EUR	420 EUR			Lovfastsats på 13,5 %
Spanien	Op til 150 000 EUR				Lovfastsats rente
Sverige	X			X	
Det Forenede Kongerige				Uspecificerede administrative sanktioner – henvisning til 2002-bestemmelser (nr. 2706)	Lovfastsats rente

1.3.3 Virkningen af proceduren med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar i medlemsstaterne

For at vurdere, hvor effektive de nationale sanktioner, der er blevet indført i relation til proceduren med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar, er, tog høringen sigte på at finde ud af, om forsikringsselskaberne og deres skadebehandlingsrepræsentanter i praksis er i stand til at overholde den tremåneders frist, der er til deres rådighed til at afvikle motorkøretøjsforsikringskrav.

Tilbage meldingen fra høringen har vist, at både forsikringsselskaberne og deres skadebehandlingsrepræsentanter generelt set er i stand til at behandle krav inden for tremåneders fristen. Det er kun i exceptionelle og isolerede tilfælde, hvor der kan være vanskeligheder med at indhente oplysninger fra andre parter, der er involveret i afviklingen af erstatningskrav, at fristen ikke kan overholdes. Disse tilfælde kan være situationer, hvor politirapporter eller andre tilsvarende dokumenter, der er nødvendige for at fastslå ansvaret, foreligger for sent¹⁵, eller tilfælde af dårlig kommunikation mellem skadebehandlingsrepræsentanten og hans forsikringsselskab¹⁶.

I denne sammenhæng skal det erindres, at ordningen med en skadebehandlingsrepræsentant og proceduren med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar først trådte i kraft i 2003 for 15 medlemsstaters vedkommende og efter den 1. maj 2004 for de nye medlemsstaters vedkommende. Medlemsstaternes hidtidige erfaringer med, hvordan artikel 4, stk. 6, i direktivet virker, og hvor effektiv bestemmelsen er, har derfor vist sig at være forholdsvis begrænsede.

1.4. Konklusion

Forpligtelsen for forsikringsselskaberne og deres skadebehandlingsrepræsentanter til at afvikle erstatningskrav efter proceduren med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar er

¹⁵ Sådanne sager er konstateret i Grækenland, Ungarn, Italien, Polen, Sverige og Det Forenede Kongerige.

¹⁶ Konstateret i Litauen og Finland.

blevet indført i alle medlemsstaterne. Med udgangspunkt i resultatet af høringen af medlemsstaterne og forsikringsbranchen kan der identificeres to grupper af sanktioner, som er blevet indført af medlemsstaterne for at understøtte denne forpligtelse. De har enten økonomisk eller disciplinær karakter. Mens nogle medlemsstater anvender disse sanktioner kumulativt, anvender andre blot betaling af rente af erstatningsbeløbet.

Det fremgår klart af høringen, at de nationale sanktioner ikke er indbyrdes ækvivalente og håndteres forskelligt af medlemsstaterne. Dette synes dog ikke at have nogen væsentlig negativ indvirkning på forsikringssekskabernes og deres skadebehandlingsrepræsentanters muligheder for at overholde den tremåneders frist, der er fastsat for afgivelse af et begrundet erstatningstilbud/begrundet svar til den skadelidte. Eftersom proceduren med begrundet erstatningstilbud/begrundet svar - selv om den kun har været i kraft i forholdsvis kort tid - har vist sig at være veletableret og velfungerende i alle medlemsstaterne, har alle de foranstaltninger, der træffes på medlemsstatsplan, af indlysende årsager den ønskede effekt. Der er derfor ingen grund til, at Kommissionen tager yderligere skridt eller forelægger forslag i denne sammenhæng.

2. DEL 2: MOTORKØRETØJSFORSIKRING OG RETSHJÆLP

2.1. Indledning

Ifølge artikel 1 i andet motorkøretøjsforsikringsdirektiv 84/5/EØF¹⁷ skal en ansvarsforsikring for motorkøretøjer obligatorisk dække tingsskader og personskader. Denne bestemmelse er blevet indført for at fjerne de nationale forskelle i omfanget af ansvarsforsikringens dækning og dermed sikre en minimumsdækning for ofre for trafikulykker¹⁸.

Under andenbehandlingen af femte motorkøretøjsforsikringsdirektiv 2005/14/EF¹⁹ foreslog Europa-Parlamentet at inkludere alle nødvendige og passende omkostninger under retssager (retshjælp), der bæres af den skadelidte i forbindelse med afviklingen af erstatningskravet, i dækningen under skadevolders ansvarsforsikring. Da Kommissionen var bekymret over, at der kunne blive vedtaget en ændring, som ikke tog højde for de praktiske problemer, som kan forekomme i medlemsstaterne i denne forbindelse, foreslog den, at den skulle undersøge denne problematik og inkludere resultatet af denne undersøgelse i sin rapport om fjerde motorkøretøjsforsikringsdirektiv. I denne sammenhæng indvilligede Kommissionen i at undersøge følgende spørgsmål:

- for det første de aktuelle muligheder for enhver potentiel skadelidt ved en trafikulykke for at tegne frivillig retshjælpsforsikring
- for det andet virkningen på omkostningerne til ansvarsforsikringspræmier, hvis skadelidtes retshjælp blev dækket under skadevolders ansvarsforsikring.

Med henblik herpå gennemførte Kommissionens tjenestegrene en høring af de 25 medlemsstater, forsikringsbranchen og offentligheden gennem et sæt spørgsmål. Der indkom svar fra 24 medlemsstater, 10 retshjælpsforsikringselskaber, 9 ansvarsforsikringsselskaber og CEA som repræsentant for den europæiske forsikringsbranche. Kommissionens tjenestegrene modtog også visse statistikker og anbefalinger fra retshjælpsforsikringsbranchen i form af et holdningsdokument udarbejdet af RIAD (sammenslutningen af retshjælpsforsikringselskaber).

Andre interesserede parter blev også hørt under en offentlig onlinehøring, der blev gennemført fra den 6. april 2006 til den 5. juni 2006 på Kommissionens websted²⁰. Som nævnt tidligere i denne rapport kunne der dog ikke drages nogen objektiv konklusion af denne offentlige høring på grund af det lave antal indkomne svar.

Denne del af rapporten analyserer forsikringsdækningen af retshjælp for ofre for trafikulykker på baggrund af de disponible oplysninger og bemærkningerne fra medlemsstaterne, forsikringsbranchen og interesserede parter.

¹⁷ Direktiv 84/5/EØF, EFT L 8 af 11.1.1984, s. 17-20.

¹⁸ Inden vedtagelsen af andet motorkøretøjsforsikringsdirektiv var forsikringsdækning af tingsskader ikke obligatorisk i nogle medlemsstater.

¹⁹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005 om ændring af Rådets direktiv 72/166/EØF, 84/5/EØF, 88/357/EØF og 90/232/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/26/EF om ansvarsforsikring for motorkøretøjer, EUT L 149 af 11.6.2005, s. 14.

²⁰ Se fodnote 9 og 10 for en henvisning til offentliggørelsen af resultatet af denne offentlige høring.

2.2. EU-lovrammerne for retshjælpsforsikring

I henhold til EU's skadesforsikringsdirektiver anerkendes retshjælpsforsikring som en særskilt forsikringsklasse²¹. Den kan derfor udbydes overalt i EU i henhold til enten bestemmelserne om fri etableringsret eller bestemmelserne om fri udveksling af tjenesteydelser af et hvilket som helst forsikringsselskab, der har fået meddelt tilladelse hertil i en af medlemsstaterne. Betingelserne for udøvelse af retshjælpsforsikringsvirksomhed i EU er endvidere fastsat i direktiv 87/344/EØF om retshjælpsforsikring²². Ifølge direktivets artikel 2 forpligter retshjælpsforsikringsselskabet sig til mod præmiebetaling at dække omkostninger ved retssager og at præstere andre tjenesteydelser, der følger direkte af forsikringsdækningen, bl.a. med henblik på:

- at opnå erstatning for den skade, som den sikrede har lidt, enten ved forlig eller under en civilretlig sag eller en straffesag
- at forsvare eller repræsentere den sikrede under en civilsag, en straffesag eller en sag behandlet administrativt eller på lignende måde eller i anledning af en klage, som er indgivet mod ham.

Med henblik på denne rapport skal det understreges, at retshjælpsforsikring, der indgås frivilligt, påtager sig at betale skadelidtes omkostninger under retssager op til de grænser, der er fastsat i policen, og som pådrages for at gøre erstatningskrav gældende, og tillige dækker den anden parts sagsomkostninger, hvis skadelidte ikke får medhold i kravet.

2.3. Muligheden for at tegne frivillig retshjælpsforsikring

For at vurdere mulighederne for potentielle ofre for trafikulykker for at tegne retshjælpsforsikring søgte Kommissionens tjenestegrene at indhente oplysninger om den aktuelle fordeling i EU af retshjælpsforsikring for privatpersoner, der gør motorkøretøjsforsikringskrav gældende eller konfronteres med sådanne krav. Desværre var hverken retshjælpsforsikringsbranchen²³ eller medlemsstaterne i stand til at give oplysninger, som kunne danne grundlag for en klar konklusion for hvert enkelt land om, hvor mange enkeltpersoner, dvs. hvilken procentdel af befolkningen, der er dækket af retshjælpsforsikring i forbindelse med motorkøretøjsforsikringskrav.

De indkomne oplysninger gav dog mulighed for visse generelle konstateringer:

- frivillig retshjælpsforsikring udbydes i langt størstedelen af medlemsstaterne²⁴. Den udbydes enten af specialiserede forsikringsselskaber eller af forsikringsselskaber, der også udøver virksomhed inden for andre forsikringsklasser

²¹ Bilag I til direktiv 73/239/EØF.

²² Rådets direktiv 87/344/EØF af 22. juni 1987 om samordning af de ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser om retshjælpsforsikring, EFT L 185 af 4.7.1987, s. 77-80.

²³ RIAD (sammenslutningen af retshjælpsforsikringsselskaber) gav dog en række mere konkrete oplysninger herom. På grund af forskelle mellem medlemsstaterne i henseende til statistikker, præsentation og dataindsamling gav de dog ikke et retvisende billede af fordelingen af frivillig retshjælpsforsikring i EU.

²⁴ Kun Estland, Letland, Malta og Cypern gav ikke relevante oplysninger i denne forbindelse; i de øvrige medlemsstater udbydes frivillig retshjælpsforsikring.

- nogle forsikringsmarkeder er mindre udviklede i denne henseende, idet efterspørgslen efter retshjælpsforsikring af forskellige grunde er forholdsvis lav der²⁵. Lande som Det Forenede Kongerige, Tyskland, Belgien og Sverige²⁶ oplyser derimod, at en forholdsvis stor andel af deres befolkning har en retshjælpsforsikring, som enten er indgået som et selvstændigt produkt eller som en udvidelse af anden form for forsikringsdækning, f.eks. en motorkøretøjsforsikring eller en familieforsikring.

2.4. Inkludering af retshjælp i skadevolders motorkøretøjsansvarsforsikring

Hvad angår den mulige virkning af på EU-plan at inkludere skadelidtes omkostninger ved retssager i dækningen under skadevolders motorkøretøjsansvarsforsikring, kan følgende konstateres på basis af de svar, der indkom fra medlemsstaterne og forsikringsbranchen.

2.4.1. Den aktuelle situation i medlemsstaterne

I 22 medlemsstater²⁷ kan skadelidtes omkostninger ved retssager af forskellige grunde og i forskellige grader refunderes af skadevolders motorkøretøjsansvarsforsikringsselskab.

Omkostninger ved retssager, som skadelidte påføres, betragtes meget ofte som en del af erstatningen i henhold til de nationale civilretlige bestemmelser, og for at opnå refusion i sidste instans er det meget ofte en forudsætning, at skadelidte får medhold i sit krav (det såkaldte "vind-tab-princip").

I lande, hvor retshjælpsdækningen ikke følger begivenheden, tildeles denne dækning til skadelidte ved en domstolsafgørelse på ad hoc-basis²⁸, og "vind-tab-princippet" finder ikke altid anvendelse.

Betragtes den som en del af erstatningen, er refusionen af omkostningerne ved retssager meget ofte begrænset til et rimeligt beløb (kun rimelige, nødvendige eller uundgåelige omkostninger kan refunderes), eller også er refusionen af sådanne omkostninger betinget af, at der foreligger en aftale herom mellem forsikringsselskabet og skadevolder²⁹. I nogle lande refunderes visse omkostninger ved retssager ikke under motorkøretøjsansvarsforsikringen, f.eks. udgifter til generel juridisk rådgivning³⁰ eller udgifter til advokatbistand i udenretslige organer i forbindelse med kravafviklingsprocedurer³¹.

2.4.2. Potentiel virkning på præmierne for ansvarsforsikring for motorkøretøjer

Medlemsstaterne og forsikringsbranchen har forskellige opfattelser af, om og i hvor høj grad det forhold, at skadelidtes retshjælp inkluderes i dækningen under skadevolders motorkøretøjsansvarsforsikring, vil påvirke størrelsen af præmierne for ansvarsforsikring for motorkøretøjer på deres marked. Bortset fra nogle få skøn fra individuelle forsikringsselskaber blev der principielt ikke givet nogen konkrete tal under høringen. Der

²⁵ Dette er især tilfældet i de ti nye medlemsstater.

²⁶ Sverige og Belgien skønnede, at omkring 90 % af alle husholdninger har en retshjælpsforsikring. Dette skyldes, at retshjælpsforsikring automatisk tilbydes forsikringstagere, der enten har en ansvarsforsikring eller en familieforsikring.

²⁷ Ikke i Portugal og Letland. Grækenland gav ingen oplysninger herom.

²⁸ Spanien, Frankrig og Italien.

²⁹ Danmark.

³⁰ Luxembourg, Polen (anerkender kun retsafgifter).

³¹ Sverige (der kan kun søges retshjælp i forbindelse med personskader), Finland, Irland.

kunne dog drages den generelle konklusion, at forsikringsmarkedet i lande, hvor retshjælp i forvejen i vid udstrækning dækkes som en del af skadelidtes krav over for skadevolders motorkøretøjsansvarsforsikringsselskab, efter al sandsynlighed ikke ville blive påvirket i form af forhøjede præmier. Derimod ville præmierne for ansvarsforsikring for motorkøretøjer i lande, hvor der enten er begrænset eller ingen refusion af retshjælpsomkostningerne, med stor sandsynlighed stige, idet skadelidte ville blive opmuntret til at gøre deres krav gældende for domstolene med advokatbistand i forventning om at opnå en højere erstatning. I denne forbindelse er det værd at nævne de irske erfaringer, idet omkostningerne ved retssager dér steg kraftigt tidligere (med helt op til 46 % oven i erstatningsbeløbet), da der rutinemæssigt blev ført retssager i næsten alle sager med personskader. For at løse dette problem er der blevet oprettet et statsligt agentur, som håndterer erstatningskrav i sager, hvor der ikke er behov for en retssag³². Derved er antallet af domstolsafgørelser af erstatningskrav, som uvægerligt ledsages af højere retshjælpsomkostninger, blevet reduceret betydeligt. Lignende alternative kravafviklingsordninger med det formål at minimere omkostningerne ved retssager findes i Sverige og Finland.

2.5. Konklusion

Som svar på en forespørgsel rejst i Europa-Parlamentet forekommer en EU-foranstaltning, hvorved det gøres obligatorisk at inkludere retshjælp i dækningen under skadevolders motorkøretøjsansvarsforsikring, ikke at give klare fordele.

Som følge af forskellig praksis i medlemsstaterne med hensyn til refusion af skadelidtes retshjælpsomkostninger og af, at gældende ret i forbindelse med erstatningskrav altid er retten i det land, hvor en ulykke indtræffer, er EU-borgerne genstand for forskellig behandling i forskellige lande, når grænseoverskridende erstatningskrav afvikles. Selv om dækningen under motorkøretøjsansvarsforsikringer blev udvidet til at inkludere retshjælpsomkostninger - endog begrænset til nødvendige eller rimelige omkostninger - overalt i EU, ville dette med stor sandsynlighed ikke give en ækvivalent ordning i EU. Medlemsstaterne ville bevare muligheden for at fastholde deres nationale praksis ved at fortolke nødvendigheden af refusion af retshjælpsomkostninger efter deres egne særlige nationale forhold.

For at sikre en ensartet EU-dækkende beskyttelse af ofre for trafikulykker hvad angår refusion af retshjælpsomkostninger vil det være nødvendigt at indføre specifikke bestemmelser for, hvilke retshjælpsomkostninger der vil kunne dækkes under skadevolders motorkøretøjsansvarsforsikring og under hvilke omstændigheder. I denne forbindelse opstår spørgsmålet om, hvorvidt motorkøretøjsforsikringsdirektiverne er det rette instrument til at håndtere disse spørgsmål, fordi denne problematik kunne berøre den måde, hvorpå skade defineres, hvilket traditionelt er dækket under de nationale civilretlige bestemmelser.

Blot at henvise til nødvendige eller rimelige omkostninger ved retssager vil ikke opfylde det tilsigtede mål. På den anden side ville en mere konkret indgriben på EU-plan kunne gribe ind i de nationale civilretlige bestemmelser og også påvirke de regler om refusion af retshjælpsomkostninger, der er fastsat i retsplejeloven. Desuden kunne en konkret indgriben endog i nogle tilfælde føre til fordrejning af veletablerede nationale ordninger for afvikling af motorkøretøjsforsikringskrav. F.eks. kunne et EU-dækkende krav om obligatorisk at inkludere retshjælpsomkostninger i motorkøretøjsansvarsforsikringer tilskynde ulykkesofre til at anlægge retssag uden først at have undersøgt mulighederne for udenretslig afvikling af

³² PIAB-agenturet behandler nu 75 % af alle erstatningskrav vedrørende personskader.

erstatningskravet. Derved kunne ordningen med en skadebehandlingsrepræsentant, der blev indført ved fjerde motorkøretøjsforsikringsdirektiv, også blive truet, fordi ulykkesofre i forventning om en højere erstatning vil forsøge at inddrage advokater og domstolene i afviklingen af deres erstatningskrav i stedet for at benytte sig af den skadebehandlingsrepræsentant, der er udpeget i deres bopælsland. Endvidere kunne inkluderingen af retshjælp i skadevolders motorkøretøjsansvarsforsikring føre til præmieforhøjelser i lande, hvor hidtidig praksis enten har været ikke at refundere retshjælpsomkostninger eller kun i begrænset omfang.

Frivillig retshjælpsforsikring har vist sig at foreligge i langt størstedelen af medlemsstaterne. Da dette forsikringsprodukt giver ulykkesofre mulighed for at få refunderet omkostninger ved retssager, uanset hvilket lands ret der finder anvendelse på ulykken, og uanset om de får medhold i deres erstatningskrav, synes denne løsning at være den mest omfattende og tilfredsstillende løsning til at varetage ulykkesofres interesser. Derved berøres de nationale regler for refusion af retshjælpsomkostninger, som varierer fra medlemsstat til medlemsstat og ofte afspejler særlige nationale forhold, der gør sig gældende i de forskellige ordninger for afvikling af motorkøretøjsforsikringskrav, ikke.

Kommissionens tjenestegrene bemærker imidlertid, at det i nogle medlemsstater er nødvendigt at gøre en større indsats for at fremme frivillig retshjælpsforsikring, så der sikres et mere ensartet beskyttelsesniveau for EU-borgerne.